

Klarspråk behövs i vårt mångspråkiga Sverige

Alla medborgare har rätt till samhällsinformation. Personer med andra modersmål än svenska får inte ställas utanför det öppna samhället. Därför måste myndigheternas information göras tillgänglig även för dem som inte kan svenska så bra. Hur detta ska gå till diskuterades på seminariet *Klarspråk för alla – i ett mångspråkigt Sverige* den 24 maj. Åsikterna var många.

Utgå från invandrarernas behov

Se inte invandrarna som en enda grupp, uppmanar Integrationsverket. Det är egentligen bara en sak som alla invandrare har gemensamt – att de har lämnat sitt land och bosatt sig i Sverige. Många känner inte till hur det svenska samhället fungerar. Om samma information ska nå både infödda svenskar och invandrare, får innehållet inte bara vara riktat till de infödda. För att samhällsinformationen ska angå invandrarna måste den utgå från deras behov. Fråga dig: Vilken nytta har de av informationen? Vad vill de veta?

Utgå också från mottagarnas egna referensramar. En person som har invandrat till Sverige har inte samma förhållande till Hasseåtagelse eller till pensionssystemet som en infödd. Först när informationen berör den egna situationen blir den intressant.

Man måste också leva sig in i invandrarernas situation på ett psykologiskt plan. Carlos Decker-Molina, från Sveriges Radios invandrarredaktion, menar att det finns fem stadier i en invandrarers liv: förälskelse (allt fungerar bra i det nya landet), längtan (tillbaka till hemlandet), paranoia (svenskarna ser mig inte – de är rasister), regression (jag tar inget ansvar) och till sist uppgörelse (stanna i det nya landet eller flytta till hemlandet). Konsten är att nå alla, oberoende av i vilket stadium de befinner sig.

Skriv på lätt svenska

Det är klokt att skriva information på så kallad lätt svenska, anser Information Rosenbad. Att skriva på lätt svenska är inte att vara begriplig i största allmänhet, utan innebär en anpassning av textens innehåll, språk, utseende och bilder. Texter på lätt svenska är skrivna med vanliga och vardagliga ord som de flesta människor kan förstå, medan ovanliga ord förklaras. Meningarna är ofta korta och bildspråk och liknelser saknas, eftersom de kan vara svåra att förstå för en ovan läsare. Texten är luftig, bokstäverna är lite större än vanligt och bilderna beskriver samma innehåll som texten. Läs mer om detta på LL-stiftelsens webbplats www.llstiftelsen.se.

Även många infödda svenskar är glada att få information på lätt svenska. Ca 25 % av alla vuxna i åldern 16–65 år klarar inte grundskolans krav på läs- och skrivförmåga. Äldre, invandrare och personer med kort utbildning är överrepresenterade bland dem. Läs mer på www.lasrorelsen.nu.

För invandartidningen Sesam är lätt svenska något annat, menar Jolin Boldt. Sesam skriver på enkel svenska, men väjer inte för att beskriva en komplicerad verklighet. Som hjälp ger man ordlistor med idiomatiska uttryck som inte finns i ord-

böcker. För att kunna förklara skattesystemet eller Migrationsverkets regler på ett begripligt sätt utgår skribenterna från läsarnas referensramar. Eftersom lättlästa texter vänder sig till läsare med väldigt olika förutsättningar, är det viktigt att noggrant välja vilken stil och nivå som är bäst.

Översätt till de stora invandrarsspråken

En del invandrare lär sig snabbt svenska, andra inte. Om texten översätts till några av de språk som talas av många invandrare, når den betydligt fler än om den bara skrivs på svenska. De största språken bland dem som bor i Sverige och är födda i ett annat land är finska, arabiska, spanska, persiska, bosniska, serbiska och engelska. En engelsk översättning når många människor från till exempel Indien, Pakistan, Uganda och Kenya. En fransk översättning når invandrare från flera afrikanska länder. Låt en professionell översättare översätta texten, råder Information Rosenbad. Översättning är ett yrke – det räcker inte med att ha språket som modersmål.

Informera inte bara på papper

Utnyttja andra kanaler för att nå ut med informationen – webb, TV och radio till exempel. Ibland är muntlig information bäst för grupper som har en stark muntlig tradition i sina hemländer. Då är det bra att samarbeta med tolkar, hemspråklärare och invandrarorganisationer.

Projektet Medborgarterminal har ställt ut 140 datorer på 100 platser i Sverige (bland annat i en tvättstuga i Rinkeby) för att nå ut till medborgare som annars inte söker samhällsinformation på webben. Läs mer på www.medborgartorget.nu.

David Novotny, från den lokala TV-kanalen Öppna Kanalen i Göteborg, menar att myndigheterna borde använda sig av TV mer. Han anser att TV bättre än någon annan informationskanal kan förmedla samhällsinformation med känslor.

Carlos Decker-Molina försöker förklara, berätta lite utförligare och "bygga en bro mellan hemlandet och det nya landet" när han ger invandrare samhällsinformation i radion. Det är inte alldeles lätt att förklara "sjukkassa", "centralvärme" och "arbetslöshetskassa" för lyssnare som inte har sådant i sina hemländer.

Med ganska enkla medel kan vi alltså göra samhällsinformationen tillgänglig för dem som inte kan svenska så bra. Klarspråk behövs i vårt mångspråkiga Sverige.

Maria Sundin
Sekreterare i Klarspråkgruppen